Genoveva Farcaş

AUTONOMIA COPILULUI DE VÂRSTĂ MICĂ

Repere pedagogice

POLIROM

III 25804

Genoveva Farcaş

AUTONOMIA COPILULUI DE VÂRSTĂ MICĂ

Repere pedagogice

C-286187.

286187

POLIROM
2019

Cuprins

Introducere 9

Capitolul 1. Autonomie şi educaţie. Repere conceptuale 13
1.1. Autonomia, un concept greu definibil 13
1.2. Termeni corelativi ai conceptului de autonomie 16
1.2.1. Relaţia autonomie-libertate 16
1.2.2. Relaţia autonomie-identitate 17
1.2.3. Relaţia autonomie-responsabilitate 18
1.2.4. Relaţia autonomie-independenţă 18
1.2.5. Relaţia autonomie-dependenţă 20
1.3. Definiţii şi forme ale autonomiei 22
1.4. Orientări teoretice în abordarea autonomiei 29
1.4.1. Perspective filosofice asupra autonomiei individului 29
1.4.2. Orientări sociologice în abordarea autonomiei ca fenomen socioeducaţional 31
1.4.3. Repere psihologice în delimitarea conceptului de autonomie 33

Capitolul 2. Teorii şi modele explicative privind formarea comportamentelor autonome 39
2.1. Teoria socioconstructivistă a lui L.S. Vîgotski 39
2.2. Teoria psihosocială a lui E. Erikson 42
2.3. Teoria ataşamentului a lui J. Bowlby 46
2.3.1. Influenţele ataşamentului în dezvoltarea comportamentelor autonome ale copilului 48
2.4. Teoria învăţării social-cognitive a lui A. Bandura 51
2.5. Teoria autodeterminării a lui E.L. Deci şi R.M. Ryan 55
2.5.1. Factori determinanţi în dezvoltarea comportamentelor autonome 59
2.6. Implicaţii ale teoriilor dezvoltării asupra demersurilor educaţionale de formare a autonomiei copilului 64

Capitolul 3. De la pedagogia autonomiei la educaţia pentru autonomie 73
3.1. Pedagogia autonomiei. Pedagogiile autonomizante 73
3.1.1. Libertate şi educaţie. Sistemul pedagogic montessorian 74
3.1.2. Concepţia despre autonomie a lui Célestin Freinet 76

3.1.3. Abordarea autonomiei în concepţia pedagogică a lui Adolphe Ferrière 79
3.1.4. Proiectul Step by Step şi autonomia copiilor 80
3.2. Educaţia pentru autonomie 84
3.2.1. Concept şi problematică 84
3.2.2. Formarea comportamentelor autonome – scopul principal al educaţiei pentru autonomie 86
3.2.3. Autonomizarea ca proces formativ 89
3.2.4. Principiile psihopedagogice ale educaţiei pentru autonomie . . . 91
3.2.5. Relaţia pedagogică – premisă a construirii autonomiei copilului 94
3.2.6. Variante acţionale pentru formarea comportamentelor autonome 97

Capitolul 4. Dezvoltarea comportamentelor autonome ale copiilor de vârstă preşcolară în mediul familial 103
4.1. Specificul comportamentelor autonome ale copilului de vârstă preşcolară 103
4.1.1. Autonomie şi dependenţă la vârsta preşcolară 103
4.1.2. Forme de autonomie specifice preşcolarităţii 108
4.1.3. Comportamente de autonomie personală şi comportamente de autonomie socială 112
4.2. Familia – spaţiu formativ al construirii comportamentelor autonome ale preşcolarului 117
4.2.1. Influenţa stilurilor parentale asupra dezvoltării copilului 118
4.2.2. Patternuri de acţiune ale părinţilor cu rol determinant în formarea comportamentelor autonome ale copilului preşcolar 125
4.3. Cercetări privind practicile de sprijinire a autonomiei copilului 136
4.3.1. Importanţa sprijinirii autonomiei 136
4.3.2. Diferenţe culturale în sprijinirea autonomiei la preşcolari . . . 138
4.3.3. Sprijinirea autonomiei preşcolarilor şi succesul şcolar 144
4.3.4. Autonomia copiilor şi utilizarea recompenselor 150
4.4. Perspective de dezvoltare a programelor de abilitare parentală pentru sprijinirea comportamentelor autonome ale preşcolarilor în România 153

Capitolul 5. Dezvoltarea comportamentelor autonome ale copiilor prin curriculumul preşcolar 161
5.1. Educaţia timpurie 161
5.1.1. Clarificări conceptuale 161
5.1.2. Educaţia timpurie ca obiectiv al politicilor internaţionale şi naţionale 164
5.1.3. Educaţia preşcolară din România între trecut şi prezent 171
5.1.3.1. *Incursiune istorică în învăţământul preşcolar românesc* 171

5.1.3.2. *Contextul actual al învăţământului preşcolar din România* 177
5.2. Jocul – modalitate esenţială de formare a comportamentelor autonome la preşcolari 179
5.2.1. Consideraţii generale despre joc 179
5.2.2. Problematica jocului în preşcolaritate 183
5.2.2.1. *Perspective asupra jocului copiilor în perioada preşcolară* 183
5.2.2.2. *Rolul jocului în educaţia timpurie. Valenţe formativ-educative ale activităţilor ludice* 188
5.2.3. Educaţia prin joc şi dezvoltarea comportamentelor autonome ale preşcolarilor 192
5.2.3.1. *Tipuri de jocuri desfăşurate în grădiniţă şi rolul acestora în formarea autonomiei personale şi sociale a preşcolarului* 192
5.2.3.2. *Constatări privind relaţiile dintre atributele personale ale copiilor preşcolari (autonomia, temperamentul, nivelul limbajului) şi capacitatea de joacă* 197

Capitolul 6. Studiu experimental privind dezvoltarea comportamentelor de autonomie personală şi socială ale copiilor preşcolari de 5-6 ani 201
6.1. Premisele teoretice ale studiului 201
6.1.1. Comportamentele de autonomie personală şi socială 202
6.2. Obiectivele şi ipotezele cercetării 203
6.2.1. Scopul 203
6.2.2. Obiectivele cercetării 203
6.2.3. Ipoteza principală a cercetării 203
6.2.4. Ipoteze secundare 203
6.3. Metodologie 204
6.3.1. Variabile 204
6.3.2. Lotul de subiecţi 204
6.3.3. Instrumente 204
6.3.4. Desfăşurarea cercetării 206
6.4. Analiza şi interpretarea rezultatelor 209
6.5. Constatări şi concluzii ale cercetării 209

Bibliografie 215